

%Hiekanjyvät

KYMMENEN VUOTTA TOISENLAISEN MAAILMAN PUOLESTA

#1-2
2011

Kymmenen vuotta

MIKKO SAULI

Suomen Attacilla on tänä vuonna monta syytä juhlaan. Ensinnäkin järjestömme täyttää kymmenen vuotta. Alun huiman mediakuohunnan jälkeen olemme vuosien saatossa vakiintuneet yli tuhannen hengen liikkeeksi ja ymmärryksemme globaalin talouden rakenteista on terävöitynyt.

Kymmenen vuoden aikana järjestö on ehtinyt tehdä paljon. Suuri osa tehdystä on ollut näkymätöntä pohjatyötä, joka kantaa hedelmää hitaasti. Myös maailma on muuttunut kymmenessä vuodessa, ja monet Attacin teemat ovat nousseet poliittisen keskustelun valtavirtaan. Tätä kirjoittaessani katselin YLE:n neljän suuren puolueen vaaliväittelyä, jossa puoluejohtajat sanoivat kannattavansa rahoitusmarkkinoiden verottamista. Tätä ei olisi voinut edes kuvitella kymmenen vuotta sitten.

Toisekseen tavoitteemme etenevät kansainvälisesti. Viimeksi Euroopan parlamentti liittyi maailskuun alussa rahoitusmarkkinoiden verottamista vaativien tahojen joukkoon. Suomalaisedustajien äänestyskäyttäytyminen kuitenkin osoittaa, että kansallisesti on vielä työtä tehtävänä. Kolmesta toista edustajasta ainoastaan viisi äänesti veron puolesta kun suurissa jäsenmaissa vastustajat olivat pieni vähemmistö – puoluekantaan katsomatta.

ATTAC ON ENNEN MUUTA TOIMINTAA. Kuten **Hanna Kuusela** sanoi vuosikokouksen paneelikes-

kustelussa, Attacin piiristä on noussut myös paljon sellaista, jota ei ole suoraan tehty Attacin nimissä. Attac on synnyttänyt älyllisen verkoston, joka elää omaa elämänsä myös instituutioiden ulkopuolella. Tämän verkoston merkitystä suomalaiselle yhteiskunnalliselle keskustelulle ei ole syytä aliarvioida.

HENKILÖKOHTAISESTI tämän pääkirjoituksen kirjoittaminen tuntuu haikealta. Tämä on näillä näkymin viimeinen pääkirjoitukseni Hiekanjyviin. Olen ollut Attacissa mukana perustamiskokousta edeltävistä ajoista lähtien ja liike määrittää suurelta osin identiteettiäni. Haluan jakaa kanssanne muistoja yhdestä tapahtumasta, joka on mielestäni Attac-aktivismia parhaimmillaan.

Nokian julistaminen boikottiin oli merkittävin tempaus minun puheenjohtajakausillani. Nokia sulki tehtaita Saksassa ja mietimme mitä voisimme asiaan sanoa. Aloite boikottiin tuli hallituksen ulkopuoliselta aktivistilta, mitä toivoisi tapahtuvan useamminkin.

Löysin itseni istumasta kokouksesta kaksi paperia kädessäni. Toisessa julistettiin Nokia boikottiin ja toisessa syytettiin SAK:ta tapahtuneesta. Piti tehdä valinta ja pidimme tuolloin boikottia asiallisempana.

Boikotti ylitti kansainvälisen uutiskynnyksen. Käytin seuraavan viikon roikummalla puhelimessa

PÄÄ

eri tiedotusvälineiden kanssa. Annoin haastatteluja suomalaiselle medialle, kansainvälisille uutistomistoille, Saksan televisioon ja tiedotteemme meni läpi Latinalaista Amerikkaa myöten.

Boikotin tausta-ajatus ei missään vaiheessa ollut Nokian kaataminen. Hauskinta oli murtaa tabua kuluttamalla vaikuttamisesta Helsingin sanomien sivuilla. Nokian kokoiselle yritykselle kansalaisjärjestöjen boikotti ei yksinkertaisesti enää tarkoita mitään.

Varsinainen tarkoitus oli haastaa ihmisiä pohtimaan demokratian tilaa ja kansallisvaltioiden roolia. Siinä onnistuimme hyvin. Jälkikeskustelu asiasta toi toivoa, että ehkä ihmisten välinen solidaarisuus on sittenkin mahdollista yli rajojen.

Henkilökohtaisesti sain boikotin yhteydessä tappouhkauksia ja jouduin perättömän ilmiannon seurauksena oikeuteen. Moni voisi kavahtaa tällaista, mutta minulle ne kertoivat onnistumisesta. Olimme osuneet arkaan paikkaan. Sinne Attacin pitää pyrkiä osumaan tulevaisuudessakin.

HALUAN KIITTÄÄ TEITÄ yhteisistä vuosistamme. Olen jatkossa mukana Attacissa, mutta ilman muodollisia vastuita. Jätän luottamustoimeni taakseni haikein mielin, sillä vaikka usko on välillä ollut koe-
tuksella, toiminta Attacissa on ollut palkitsevaa. Toivon liikkeelle onnea ja menestystä tuleville vuosille. ☺

TÄSSÄ NUMEROSSA

- 02** » Kymmenen vuotta
» Vastarintakuva
- 03** » Maailman sosiaalifoorumi
muutoksessa
» Uusia tuulia
- 04** » Maailman sosiaali-
foorumissa kampanjoitiin
oikeudenmukaisen
verotuksen puolesta
- 05** » Tyrmistyneiden talous-
tieteilijöiden keskustelun
avaus
- 06** » Attac vallan käytävillä
- 07** » Maatalousbisnes vie maat
- 08** » Intiaaniviisautta luonnon-
varaisesta maailman
yhteisöstä
- 09** » Miksi Attacia yhä tarvitaan
- 10** » Kirja-arvostelu
- 11** » Visioita Suomen
tulevaisuudesta
» Mikä on lasten rooli
taloudessa?

VASTARINTAKUVA TÄLLÄ PALSTALLA JULKAISTAAN KULUVAN KVARTAALIN VASTARINTAKUVA. **KUVA** JOHANNA PERKIÖ

Kansainvälinen Attac marssi solidaarisen, ekologisen ja demokraattisen maailman puolesta Dakarin sosiaalifoorumin avajaisissa.

Uusia tuulia

JOHANNA PERKIÖ

HYVÄ LUKIJA, käsissäsi on Hiekanjyvien tuplanumero 1-2/2011. Tämän numeron lisäksi julkaisemme kesällä yhteistyössä Etelä-Suomen luonnonmukaisen viljelyn yhdistyksen (ESVY) kanssa Voima -lehden välissä erikoisteemanumeron otsikolla *Toimiva MAAilmantalous*.

Hiekanjyvien toimituskunnassa on vuodenvaihteessa tapahtunut muutoksia. Päätoimittaja **Maria Sell** ja taittäja-kuvittaja **Heikki Rönkkö** siirtyivät ansiokkaan uransa jälkeen kohti uusia haasteita. Tässä numerossa päätoimittajana toimii allekirjoittanut. Lehden ulkoasusta vastaavat **Anna Kalso** ja **Susanna Järn**. Lehden ulkoinen olemus saattaa uusien tekijöiden myötä olla hieman erilainen, mutta pyrimme pitämään kokonaisuuden yhtä korkeatasoisena kuin aina ennenkin.

Olen itse osallistunut Hiekanjyvien tekoon aiemmin toimituskunnan jäsenenä. Viime vuodesta lähtien olen ollut myös Attacin hallituksessa. On ollut hienoa ja opettavaista olla mukana liikkeessä josta löytyy uskomaton määrä asiantuntemusta, visioita ja potentiaalia yhteiskunnan muuttamiseen. 26.3. valitun uuden hallituksen ja uusien toimituskunnan jäsen-

ten haasteena on kasvattaa volyymiamme yhteiskunnallisessa keskustelussa ja kehittää entistä parempia keinoja viedä kampanjateemojamme päättäjien tietoisuuteen.

Omasta puolestani kiitän väistyviä toimituskunnan ja hallituksen jäseniä erinomaisesta työstä paremman maailman puolesta ja toivotan tervetulleiksi uudet aktiivit. Erityiskitokset kaikkien Attacin entisten ja nykyisten aktiivien puolesta kuuluvat väistyville puheenjohtajille **Mikko Saulille** ja **Henri Purjeelle** sekä taloudenhoitaja **Mervi Leppäkorvelle**. Etenkin Mikko on ollut yksi Attacin kärkihahmoista koko sen kymmenvuotisen historian ajan. Myös menneenä hallitusvuonna olemme saaneet useita näytteitä Mikon maagisesta organisointikyvyä, rautaisesta asiantuntemuksesta ja ideoista jotka todella laittavat sukat pyörimään. Onneksi Mikko on luvannut jatkaa Attacin epävirallisena kummisetänä.

Toivotan kaikille lukijoillemme antoisia lukuhetkiä! Palautetta ja juttuideoita voi lähettää osoitteeseen hiekanjyvät@gmail.com. ♦

Maaailman sosiaali-foorumi muutoksessa

TEKSTI IMMANUEL WALLERSTEIN KÄÄNNÖS KATI MIETTUNEN

Maailman sosiaalifoorumi 2011 (World Social Forum, WSF) järjestettiin Senegalin pääkaupungissa Dakarissa 6.-11. helmikuuta. Ennalta-arvaamattoman yhteensattuman kautta egyptiläisten kansannousu ajoittui samalle viikolle ja **Hosni Mubarak** syöstiin lopulta vallasta yhtä aikaa WSF:n loppuistunnon kanssa. Koko viikon ajan WSF kannusti egyptiläisiä jatkamaan ja keskusteli Egyptin ja Tunisian vallankumousten merkityksestä toisenlaisen maailman saavuttamiseksi – maailman, joka on mahdollinen, mutta ei varma.

NOIN 60 000 - 100 000 IHMISTÄ osallistui foorumiin. Määrä itsessään on jo huomattava. Järjestääkseen tällaisen tapahtuman WSF tarvitsee vahvoja paikallisia liikkeitä (joita Senegalissa on) sekä hallituksen, joka vähintäänkin sietää foorumin järjestämistä. Senegalin **Abdoulaye Waden** hallitus oli valmis "sietämään" WSF:ää, joskin se jo muutamia kuukausia aiemmin perui kolme neljänestä foorumille lupaamastaan taloudellisesta avustuksesta.

Mutta sitten alkoivat Tunisian ja Egyptin kansannousut ja hallitus alkoi miettiä asiaa uudelleen. Entä jos WSF:n läsnäolo inspiroisi senegalilaisia samantapaiseen kansannousuun? Hallitus ei voinut perua tapahtumaa, varsinkaan koska osallistujien joukossa oli Brazilian **Luiz Inácio Lula da Silva**, Bolivian **Evo Morales** ja useita afrikkalaisia presidenttejä. Se valitsi toiseksi parhaan toimintatavan ja yritti sabotoida foorumia. Tämä tehtiin erottamalla neljä päivää ennen avajaisia rehtori yliopistosta, jossa fooru-

mi oli tarkoitus järjestää. Erotetun rehtorin paikalle nimitettiin uusi, joka välittömästi kumosi edeltäjänsä päätöksen peruuttaa luennot WSF:n aikana, jotta kokoushuoneet olisivat foorumin käytettävissä.

Tuloksena oli organisatorinen kaaos, joka kesti ainakin kaksi päivää. Lopulta uusi rehtori salli 40 huoneen käytön yli 170 tarvitusta huoneesta. Organisaattorit käyttivät mielikuvitustaan ja pystytivät pitkin kampusaluetta teltoja, joissa kokoontumiset saattoivat jatkua sabotaasista huolimatta.

OLIKO SENEGALIN HALLITUS oikeassa pelätesään WSF:ää näin kovasti? WSF itse väitteli omasta merkityksestään arabimaailmassa ja muualla järjestetyissä kansannousuissa, joissa protestoivat ihmiset eivät todennäköisesti olleet koskaan siitä kuulleetkaan. Vastaus heijasteli pitkäaikaisia mielihope-eroja keskusteluun osallistuneiden välillä. Oli niitä, jotka olivat sitä mieltä, että kymmenen vuoden WSF-tapaamiset olivat edesauttaneet merkittävästi uusliberalistisen globalisaation legitimitettiin heikentymistä, ja että tämä viesti oli levinnyt kaikkialle.

Toisaalta oli myös niitä, joiden miestä kansannousut osoittivat muutokseen johtavan politiikan löytyvän WSF:n ulkopuolelta.

ITSE HAVAITSIN kaksi hätkähdyttävää asiaa Dakarin kokoontumisessa. Ensimmäinen oli se, että juuri kukaan ei maininnut Maailman talousfoorumiä Davosissa. Kun WSF perustettiin vuonna 2001, se luotiin anti-Davosiksi. Vuoteen 2011 mennessä

Davos vaikutti paikallaolijoiden mielestä poliittisesti niin mitättömältä, että se yksinkertaisesti jätettiin huomiotta.

Toinen huomaamani asia oli se, miten voimakkaasti kaikki paikallaolijat huomioivat keskusteltavien asioiden yhteydet toisiinsa. Vuonna 2001 WSF oli kiinnostunut lähinnä uusliberalismin negatiivisista taloudellisista vaikutuksista. Tämän jälkeen jokaisessa tapaamisessa nostettiin esille uusia huolenaiheita – gender, ympäristö (erityisesti ilmastonmuutos), rasismi, terveys, alkuperäisväestön oikeudet, työtaistelut, ihmisoikeudet, veden ja ravinnon käyttöoikeudet sekä energian saatavuus. Ja yhtäkkiä Dakarissa, olipa seminaarin aihe mikä hyvänsä, sen yhteys muihin ongelmiin nousi etualalle. Mielestäni eräs WSF:n suurimmista saavutuksista näyttäisi olevan tuoda keskusteluun yhä useampia huolenaiheita ja onnistua näkemään niiden likeiset keskinäiset suhteet.

OSALLISTUJIEN KESKUUDESSA esille nousi kuitenkin yksi perustavanlaatuinen moite. Ihmiset sanoivat – aivan oikein – että me kaikki tiedämme mitä vastustamme, mutta meidän tulisi hahmotella tarkemmin se, mitä kannatamme. Tällä tavoin voimme myötävaikuttaa Egyptissä, kuten muualakin, järjestettäviin vallankumouksiin.

Ongelmana on, että toisenlaista maailmaa haluavien välillä on edelleen ratkaisemattomia mielihope-eroja. On niitä, jotka uskovat että maailma tarvitsee lisää kehitystä ja modernisaatiota ja tätä kautta parempia mahdollisuuksia resurssien tasavaroisempaan jakamiseen. Toisaalta on niitä, jotka uskovat että kehitystä ja modernisaatio ovat kapitalismin kirous ja että meidän on mietittävä uusia tulevaisuuden maailman perustavanlaatuiset kulttuuriset premissit.

NE, JOTKA VAATIVAT sivilisaatiomme perusteisiin menevää muutosta, tekevät sen useiden eri kato-käsitteiden alla. Alkuperäiskansojen liikkeet Amerikoissa ja muualla sanovat haluavansa maailman, joka perustuu latinalaisamerikkalaiseen hyvään elämään tarkoittavaan käsitteeseen "buen vivir". Tämä vaatii hidastamaan rajatonta talouskasvua, jonka ylläpitämiseen maapallo on liian pieni.

Siinä missä alkuperäiskansojen liikkeet keskittyvät autonomian vaatimukseen voidakseen kontrolloida maa-oikeuksia omissa yhteisöissään, muissa osissa maailmaa on myös urbaaneja liikkeitä jotka korostavat sitä, miten rajoittamaton talouskasvu johtaa ilmastokatastrofiin ja uusiin pandemioihin. Lisäksi on olemassa feministisiä liikkeitä jotka tuovat esille rajattoman kasvun vaateiden ja patriarkaan säilyttämisen välisiä yhteyksiä.

TÄLLÄ VÄITTELYLLÄ "sivilisaation kriisistä" on huomattavia vaikutuksia siihen, millainen poliittinen toiminta nähdään hyväksyttävänä, sekä siihen, mikä on valtiovaltaa tavoittelevien puolueiden rooli muutoksessa. Tämä tulevan vuosikymmenen keskeinen debatti ei tule ratkeamaan helposti. Jos vasemmisto ei onnistu ratkaisemaan sisäisiä erimielisyyksiään tässä avainkysymyksessä, kapitalistisen maailmantalouden luhistuminen voi hyvinkin johtaa oikeiston voittoon ja jopa nykyistä huonomman maailmansysteemin rakentamiseen.

Toistaiseksi kaikkien katseet ovat siinä, missä määrin Egyptin kansan sankarilliset ponnistelut tulevat muuttamaan politiikkaa koko arabimaailmassa. Mutta rakennusaineet vastaavansalaiseen kansannousuun ovat olemassa kaikkialla, jopa maailman vauraammissa osissa. Tällä hetkellä meillä on oikeus olla ainakin puolittain optimistisiä. ♦

MITÄ
NYT?

Maailman sosiaalifoorumissa kampanjoitiin oikeudenmukaisen verotuksen puolesta

TEKSTI MATTI KOHONEN KUVA JOHANNA PERKIÖ

Senegalissa järjestetyssä kymmenennessä Maailman sosiaalifoorumissa näkyi ennen kaikkea afrikkalaisten kansalaisliikkeiden esiinmarssi. Lisäpontta foorumille antoivat korruption ja olemattomaan oikeusvaltioon kyllästyneiden kansalaisten järjestämät kansannousut Tunisiassa ja Egyptissä, sekä Norsunluurannikon vaalien jälkeinen kriisi. Tunisian ja Egyptin tapauksissa Wikileaks -sivuston kautta vuodettujen presidenttien salaisten tilien paljastuminen vahvisti epäilykset valtaapitävien systemaattisesta korruptiosta.

Tässä korruptiossa länsimaiden tukemat veroparatiisit ovat olleet keskeisessä roolissa. Vasta 4. helmikuuta Sveitsin viranomaiset määräivät Tunisian entisen diktaattorin **Ben Alin** ja hänen 47 perheenjäsenensä ja liittolaisensa omaisuuden jäädytettä-

väksi. Samoin määrättiin jäädytettäväksi Norsunluurannikon presidentinvaalit hävinneen, mutta valtaan takertuneen entisen presidentin **Laurent Gbagbon** ja Egyptin **Hosni Mubarakin** ja hänen lähipiirinsä tilit.

VOIDAANKO TÄSTÄ PÄÄTELLÄ, että valtioiden sponsorimat pankkisalaisuudet olisivat vihdoinkin murenemassa? Tax Justice Networkin mukaan maailmassa on kuitenkin vähintään 60 Sveitsin kaltaista veroparatiisia, joissa salaisia tilejä saa avata lähes kuka tahansa. Niihin eivät pääse käsiksi sen koommin Tunisian syyttäjän viranomaiset etsiessään valtiolta ryöstettyjä varoja, kuin Suomeen veroviranomaiset pyrkiessään verottamaan ulkomaisille tileille katoavia pääomia. Verotietojen vaihdossa olisikin pyrittävä mahdollisimman

Sosiaalifoorumi keräsi kymmeniä tuhansia ihmisiä Cheikh Anta Diopin yliopiston kampukselle

Ulkomaisille sijoittajille annetaan täysin tarpeettomia verohelpotuksia, verotuksen pääpainon ollessa arvonlisäveroissa ja muissa kulutusveroissa. Tämä suuntaa verotaakan alimpien tuloluokkien harteille.

Tyrmistyneiden taloustieteilijöiden keskustelunavaus

EEVA TALVIKALLIO

nopeasti kansainväliseen standardiin, joka perustuu automaattiseen tiedonvaihtoon.

VEROPARATIISIEN SALAISUUKSIIN käsiksi pääseminen on myös yksi Nairobissa majaa pitävän Afrikan Tax Justice Networkin päätavoitteista. Dakarin Sosiaalifoorumissa julkaistusta raportista ”Tax Us If You Can: How Africa Should Stand Up for Tax Justice” käy ilmi, että ulkomaisille sijoittajille annetaan täysin tarpeettomia verohelpoituksia, verotuksen pääpainon ollessa arvonnäisäveroissa ja muissa kulutusveroissa. Tämä suuntaa verotaakan alimpien tuloluokkien harteille.

Raportin tärkeää antia ovat myös Afrikan kehityspankilta saatujen tietojen perusteella päivitetty verotiedot eri Afrikan maista. Verot kertovat paljon myös kansalaisten ja valtion välisestä suhteesta. Esimerkiksi Libyan kohdalla varsinaisen verotuksen osuus oli vain 3 % bruttokansantuotteesta, kun suuri osa valtion tuloista tuli suoraan valtion omistamalta öljy-yhtiöltä. Afrikan mantereen keskiarvo oli 14 %, kun OECD-maiden keskiarvo on noin 40 %. Jos Afrikan valtiot voisivat tehokkaammin ja tasavertaisemmin verottaa mantereella tapahtuva yritystoimintaa ja pääomaa, kertyisi tästä riittävästi varoja köyhyyden poistamiseen. Verotuksen tutkiminen Afrikassa on vasta alullaan. Raportin ehkä merkittävin viesti koskee oikeudenmukaisen ja tehokkaan verojärjestelmän keskeistä roolia demokraattisen oikeusvaltion kulmakivenä. Raportti tarjoaa pohdittavaa myös kehitysmaiden asioihin laajemmin perehtyneille, koskien etenkin verotuksen merkitystä köyhyyden vastaisessa työssä ja kehityksen edistäjänä.

SOSIAALIFOORUMISSA JULKAISTIIN myös Christian Aid:n ja SOMO:n ”Tax Advocacy: A Toolkit for Civil Society”, joka kartoittaa kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia tarttua verojärjestelmien kiemuroihin ja yritysten verokeinotteluun. Työkalupakki aloittaa kartoittamalla miten ihmisoikeuksiin, velkaongelmaan, naisten asemaan tai kaivosteollisuuden kysymyksiin perehtyneet kansalaisjärjestöt, tutkimuslaitokset ja yhteiskunnalliset liikkeet voivat laajentaa ja syventää kampanjaansa pureutumalla myös verokysymyksiin.

Yksi näistä kampanjoista on ”Stop Tax Haven Secrecy”, joka tähtää Ranskan G20-puheenjohtajuuden huipentumaan, Cannesin konferenssiin marraskuussa 2011. Ranskassa Ile-de-Francen pääkaupunkiseudun johdolla jo 18 aluehallintoa on julistanut julkiset hankintansa ”veroparatiisivapaiksi”. Helsingin kaupunginvaltuustossa on vireillä aloite tehdä pääkaupungistamme maailman ensimmäinen veroparatiisivapaa kaupunki. ●

Kirjoittaja on Tax Justice Networkin projektikoordinaattori

He ovat kansainvälisesti arvostettuja taloustieteilijöitä, ja he ovat tyrmistyneitä. Tyrmistyneitä siitä, kuinka vähän taluskriisin tarjoamista opetuksista on otettu opiksi; tyrmistyneitä siitä, kuinka vähän jo kauan sitten virheelliseksi todettuja talouspoliittisia ”itsestäänselvyyksiä” on käytännössä kyseenalaistettu; ja tyrmistyneitä siitä, kuinka vaihtoehdotto- mana vallitseva uusliberaali toimintaohjelma eurooppalaisille tarjoillaan. Todellista keskustelua eurooppalaisesta talouspolitiikasta ei käydä. Niinpä he päättivät ryhtyä toimeen itse ja laativat ”tyrmistyneiden taloustieteilijöiden manifestin”.

SYYSKUUSSA 2010 JULKAISTU, jo yli kolmentuhannen taloustieteilijän ja muun taloudesta kiinnostuneen allekirjoittama ”Manifeste des Economistes Atterrés” on alkuaan neljän tutkijan käsialaa: tutkimuslaitos CNRS:n tutkija **Philippe Askenazy**, Ranskan Attacin puheenjohtaja ja tieteellisen komitean jäsen **Thomas Coutrot**, **André Orléan** Ranskan yhteiskuntatieteellisestä korkeakoulusta (EHESS) ja **Henri Sterdyniak** Pariisin Sciences Po-instituutista päättivät pukea yhteisen turhautumisen levitettävään muotoon seurattuaan pettyneinä Euroopan heikkoa reagointia Kreikan kriisiin.

”Eurooppa on vankina omassa institutionaalisessa ansassaan”, toteavat tutkijat manifestissaan. ”Valtioiden on lainattava yksityisiltä rahoituslaitoksilta, jotka puolestaan saavat edullista lainaa Euroopan keskuspankilta. Valtioiden rahoituksen avaimet ovat toisin sanoen markkinoiden käsissä”.

OIKEANSUUNTAISISTA ALOITTEISTA HUOLIMATTA eurooppalaisen talouspoliittisen ajattelun virheellinen perusta ei manifestin tekijöiden mukaan ole taluskriisin myötä muuttunut miksikään: ”Toki julkisen vallan on kaikkialla täytynyt improvisoida keynesiläisiä elvytysuunnitelmia ja toisinaan jopa kansallistaa pankkeja, mutta tämä sivulause halutaan sulkea mahdollisimman pian. Uusliberaali toimintaohjelma on ilmeisistä virheistään huolimatta edelleen ainoa legitiimiksi tunnustettu.”

Virheellisen talousajattelun ytimessä on liuta itsestäänselvyyksiä, joiden seurausta Euroopan talouden kroonistuva kurauti osittain on, ja joihin kriisinjälkeinen talouspolitiikka kaikesta huolimatta yhä nojaa. Nämä itsestäänselvyydet manifesti kyseenalaistaa. Kriittiseen käsittelyyn joutuvat muun muassa väitteet vapaiden rahoitusmarkkinoiden tehokkuudesta ja kyvystä edistää talouskasvua, sekä niiden sopivuus valtioiden vakavaraisuuden arvioijaksi.

”Rahoitusmarkkinoiden ylivalta muusta taloudesta on tosiaasia, jota ei voida kiistää,” toteaa manifesti. Tyrmistyneet tieteilijät kuvaavat, kuinka tämä epätasapainoinen tilanne johtaa kohutuutomiin tuotto-odotuksiin myös muualla taloudessa, mikä puolestaan vähentää sijoituksia ja synnyttää jatkuvan paineen laskea palkkoja. Tuloksena on ostovoiman ja kysynnän heikkeneminen – kaikkea muuta kuin talouden kasvu.

KRITIIKIN TOINEN AKSELI käsittelee julkista velkaa: sen syitä, seurauksia ja edellyttämiä toimenpiteitä. Päinvastoin kuin useissa Euroopan maissa on valtaväestölle onnistuttu uskottelemaan, valtioiden velan kasvu ei pääosin ole seurausta kohtuuttomista julkisista menoista, vaan useiden muiden tekijöiden kasautumisesta: vuonna 2008 alkaneen pankki- ja rahoituskriisin käynnistämästä taantumasta, rahoitusmarkkinoiden

pelastustoimista, jo ennen kriisiä vallinneesta talouskasvun heikkoudesta sekä järjestelmällisestä verotuloja nakertavasta politiikasta, johon keskinäinen verokilpailu on Euroopan maat ajanut. Ratkaisu velkaantumisen ongelmaan ei siis löydy julkisten menojen vähentämisestä, vaan tulojen kasvattamisesta.

”Euroopan maiden veropolitiikka on synnyttänyt niin kutsutun ’jättipotti-efektin’: veronalennusten myötä säästämällään varoilla rikkaat voivat hankkia valtion velkakirjoja, jotka on laskettu liikkeelle sen julkistalouden alijäämän rahoittamiseksi, jota veronalennuksilla on kasvatettu...” Näin syntyy ”nurinkurinen tulonjaon mekanismi”, joka siirtää julkisen velan kautta rahaa veronmaksajilta yksityisille lainanantajille.

MANIFESTIN KOLMAS SUURI HUOLI on se, mitä Eurooppa nykyisellä talouspolitiikallaan tekee itselleen: ”On olemassa kaksi kilpailevaa visiota Euroopasta, mutta niitä ei uskalleta avoimesti asettaa vastakkain.” Brysselissä ja suurimmassa osassa kansallishallintoja on vallalla visio, jossa Eurooppa typistyy ”uusliberaalien uudistusten pakkosyötön välineeksi”, ”liberaali-Euroopaksi, jonka tavoitteena on alistaa eurooppalaiset yhteiskunnat globalisaation vaatimuksiin”. Tämä on kaukana Euroopan lähtökohtaisesta ideasta, ”sosiaalisesta Euroopasta”, jossa talous on vain väline eurooppalaisen yhteiskuntamallin edistämiseksi. ”Eurooppa on paljon muutakin kuin taloudellinen projekti. Talouden tulisi olla väline demokraattisen, rauhanomaisen ja yhtenäisen maanosan rakentamisessa. Sen sijaan eräänlainen markkinoiden diktatuuri on ottanut vallan kaikkialla; eritoten Portugalissa, Espanjassa ja Kreikassa – maissa, jotka olivat diktatuureja vielä 1970 luvun alussa, vain vajaat 40 vuotta sitten.”

NIIN TYRMISTYNEITÄ KUIN OVATKIN, nämä ranskalaiset eivät tyydy ainoastaan valittamaan. Vallitsevan ajattelun kritisoinnin lisäksi manifesti esittää 22 toimenpide-ehdotusta paljastamiensa ajatusvirheiden ja niiden seurausten korjaamiseksi. Ehdotettuja toimenpiteitä ovat muun muassa: ”vähentää rahoituksen likviditeettiä ja epävakautta aiheuttavaa spekulointia vahvistamalla pääoman liikkeen valvontaa ja verottamalla finanssitransaktioita”; ”kohdentaa rahoituskauppa vastaamaan yksinomaan reaalitalouden todellisiin tarpeisiin”; ”lisätä luotoluokitusten laskennan läpinäkyvyyttä”; ”valtuuttaa Euroopan keskuspankki rahoittamaan valtioita suoraan ja alhaisin koroin”; ”kasvattaa merkittävästi opetukseen, tutkimukseen ja ympäristöystävällisen rakennemuutokseen kohdistettuja budjettimäärärahoja”; ”säilyttää sosiaaliturva nykyisellä tasollaan tai parantaa sitä”; ”palauttaa välittömälle tuloverotukselle sen vahvasti tuloja uudelleenjakava luonne”; ja ”lisätä Euroopan maiden makrotalouspoliittista koordinaatiota ja vähentää niiden välillä vallitsevaa taloudellista epätasapainoa”.

KUKAAN EI VÄITÄ, että kaikki allekirjoittaneet olisivat välttämättä yksimielisiä kaikista esitetystä toimenpiteistä. Aloitteen tavoitteena on ennen kaikkea tuoda julki vakavasti otettavia vaihtoehtoja ja herätellä puuttuvaa keskustelua, ei niinkään korvata yhtä vallassa olevaa yksimielisyyttä toisella. ●

Manifesti on luettavissa ranskaksi, englanniksi ja espanjaksi osoitteessa: www.atterres.org. Suomeksi manifesti ilmestyy loppukevällä 2011 osana Vastapainon julkaisemaa, taluskriisiä käsittelevää artikkelikokoelmaa ”Kurssi kohti konkurssia – Taluskriisin syyt ja seuraukset”.

Attac vallan käytävillä

TEKSTI & KUVA MIKKO SAULI

Kun Suomen Attac perustettiin vuonna 2001, monet vastustajista yhdistivät sen ensisijassa mellakointiin Maailman kauppajärjestö WTO:n kokouksien yhteydessä. Massamielenosoitukset muodostivat yhdelle sukupolvelle yhteisen kokemuksen eikä protestien roolia voi aliarvioida dynamiikassa, joka syntyi nuoren sukupolven ja vanhempien radikaalien välille.

Suomen Attacilla oli kuitenkin jo alkumetreillä toinen jalka vallan kammareissa. Eduskunnan Attac-ryhmä perustettiin samoihin aikoihin Suomen Attacin kanssa ja se nosti vastapuolen takajaloilleen. Kiviä heittelevä mielenosoittajajoukkio näytti käyttävän eduskunnassa merkittävää valtaa. Eduskunnan Attacin kannattajiksi ilmoittautui parhaimmillaan yli 40 kansanedustajaa.

Alun mediasirkus ja kansanedustajien kiinnostus laantuivat kuitenkin nopeasti. Vuonna 2008 hiljaiseloa viettänyt ryhmä perustettiin uudelleen. Ryhmän vetäjäksi ryhtyi **Outi Alanko-Kahiluoto**, ensimmäisen kauden vihreä kansanedustaja, joka ennen valintaansa oli Suomen Attacin hallituksessa.

Hiekanjyvät kävi eduskunnassa haastattelemassa Alanko-Kahiluotoa, Suomen Attacin perustajajäsen **Erkki Tuomioja** ja kansainvälisen Attac-liikkeen perustamiseen osallistunutta **Heikki Patomäkeä**.

Miten alunperin kiinnostuitte Attacista?

PATOMÄKI: 90-luvulla ryhdyttiin harrastamaan globaalia demokratiaa ja reformismia. Olin menossa Birminghamiin G8-ryhmän vastamielenosoitukseen kun sain ranskalaisen Le Monde -sanomalehden käsiini. Siinä kerrottiin Attacin perustamisesta. Otin yhteyttä ranskalaisiin ja osallistuin sitten Attacin perustamiseen Pariisissa joulukuussa 1998 ja ensimmäiseen tieteellisen neuvoston kokoukseen heti perään tammikuussa. Sieltä sain kimmokkeen työleni Tobinin veron tiimoilta.

TUOMIOJA: Attac on luonnollinen jatke sille, mitä olen jo 30 vuoden ajan tehnyt rauhanliikkeessä ja kehityskaaksymysten parissa. 1999 hallitusneuvotteluissa minulla oli jokin osuus siihen, että hallitusohjelmaan kirjattiin Tobinin veron selvittäminen. Asian edistymiseen se ei johtanut, mutta se oli joka tapauksessa avaus, josta kirjoitin Le Monde Diplomatique -lehteenkin.

Kuinka kansanedustajan työ ja riippumattoman järjestön toimintaan osallistuminen sopivat yhteen?

TUOMIOJA: Suomi on tässä suhteessa poikkeuksellinen. Meillä kansalaisyhteiskunnan ja politiikan suhde on poikkeuksellisen läheinen. Olemme olleet monessa suhteessa edelläkävijöitä esimerkiksi kansalaisjärjestöjen osallistumisessa erilaisiin delegaatioihin.

ALANKO-KAHILUOTO: Tulin eduskuntaan vuonna 2007. Eduskunnan Attac oli viettänyt hiljaiseloa edellisen kauden ja globaaliasioita käsiteltiin lähinnä Eduskunnan globaaliryhmän puitteissa. 2008 perustimme eduskunnan Attacin uudelleen. Samaan aikaan finanssikriisi toi Attacin teemat keskusteluihin uudella tavalla. Järjestimme tuolloin useita tilaisuuksia, jotka keräsivät paljon osallistujia. Olemme halunneet yhtäältä lisätä kansanedustajien tietoisuutta rahoitusmarkkinoita koskevista aloitteista ja sääntelymekanismeista. Toisaalta olemme myös halunneet aktivoida kansanedustajia suhteessa hallitusohjelman kirjauksiin. Teimme myös 80 kansanedustajan toimenpidealoitteen valuutanvaihtoveron toteuttamisesta.

Kuinka finanssikriisi on mielestänne näkynyt julkisessa keskustelussa? Onko se vaikuttanut eduskunnan keskusteluihin Attacin aiheista?

TUOMIOJA: Kyllä se sai aikaan ainakin tilapäisen retoriikan muutoksen, mutta ei vielä varsinaista paradigmanmuutosta. Jos lukee Lehman Brothersin konkurssin jälkeistä G-20 -julkilausumaa, se näyttää melkein Attacin julkilausumalta. Sen jälkeen ei kuitenkaan ole tapahtunut juuri mitään. Se mitä on tapahtunut on ollut lähinnä kohta kohdalta vesityksiä.

ALANKO-KAHILUOTO: Juuri näin. Käsitteet ja toimenpiteet ovat olleet esillä viimeiset puoli vuotta, mutta olen huomannut salikeskusteluissa, että ihmisillä on hyvin erilaisia käsityksiä siitä, mitä toimenpiteet käytännössä tarkoittavat. Tietämys ei vielä ole noussut eikä ihmisillä ole selkeää käsitystä, kuinka näitä aloitteita voitaisiin ajaa. Keinoja vastustetaan samoilla argumenteilla kuin aikaisemminkin.

PATOMÄKI: Näinhän se on mennyt. Ihmiset luulevat, että finanssitransaktiovero tarkoittaa kaiken kaupankäynnin verottamista, mutta esityksissä on melkein aina jokin rajoitus. Esimerkiksi finanssitransaktioveroesitykset kohdentuvat usein ainoastaan poikkikansallisiin transaktioihin. Suuri osa kaupankäynnistä tapahtuu kuitenkin isojen finanssikeskusten sisällä eikä näin ollen ole poikkikansallista. Tässä suhteessa valuutanvaihtovero on edelleen hyvä esitys, koska se on hyvin selkeä ja kattava.

Katsotaan tulevaisuuteen. Miten Attacin toimintaa yleensä tai eduskunnan Attacin toimintaa erityisesti pitäisi kehittää?

ALANKO-KAHILUOTO: Pitäisi keskustella ainakin siitä, mitä tavoitellaan seuraavan neljän vuoden eduskunnassa tai Suomen Attacissa yleensä. Ympäristö, ilmasto ja kehitysrahoitusmekanismien esillä pitäminen on ajankohtaisempaa kuin koskaan. Uudet rahoitusmarkkinakriisit ja uhka siitä, että rahaa ei riitä kehitysyhteistyöhön alleviivaavat uusiin rahoitusmekanismien tarpeellisuutta.

TUOMIOJA: Impulssien pitäisi tulla Suomen Attacista, koska me olemme vain sidosyhteisö. Eduskunnan Attacin kautta on mahdollista nostaa aiheita keskusteluun ja organisoida lakialoitteita. Saamme ryhmät ja hallituksen vastaamaan, vaikka vastaus ei aina miellytäkään.

PATOMÄKI: Attacin pitäisi laajentaa agendaansa pidemmän tähtäimen visioon, jonka aikajänne olisi kymmeniä vuosia eteenpäin. Viisi vuottakaan ei riitä. Vision pitää vastata kysymyksiin globaalin talouden sääntelystä, globaaleista veroista ja ilmastomuutoksesta sekä huomioida realistinen aikataulu globaalien verojen toteuttamiselle. Uskon, että 10-15 vuotta on realismia. Todennäköisesti muutokset edellyttävät vielä uutta, nykyistä pahempaa kriisiä. ●

Maatalousbisnes vie maat

TEKSTI KUUTTI KOSKI KUVA MIKKO SAULI

Kapitalistinen maatalous tuhoaa yhteiset resurssit”, Shalmali Guttal aloittaa. Mekongin alueen pienviljelijöiden oikeudet yleishyödykkeisiin on Guttalin mukaan raivattu maatalousbisneksen tieltä. Talouskriisi on lisännyt maatalousmaiden valtauksia ja ruoan hinnalla spekulointia heikentäen Mekongin alueen ruokaturvaa entisestään.

Shalmali Guttal, 48, on intialaissyntyinen pitkän linjan aktivisti ja tutkija, joka on perehtynyt erityisesti Mekongin alueen pienviljelijöiden ongelmiin. Guttal vieraili Suomessa Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen kutsumana ja oli yksi ”Reframing Sustainability” -konferenssin pääpuhujista. Hän on työskennellyt vuodesta 1997 lähtien suuryritysten ehdoilla tapahtuvaa globalisaatiota kritisoivassa *Focus on the Global South* -järjestössä. Tällä hetkellä hän toimii Bangkokissa yleishyödykkeiden, kuten maan ja veden, yksityistämistä kritisoivan Reclaiming the Commons -ohjelman koordinaattorina. Ohjelma haastaa kapitalistisen maatalousbisneksen ja vastustaa yleishyödykkeiden tuotteistamista.

Guttal ei kuitenkaan tunnustaudu yleisesti markkinoiden vastustajaksi: ”Joskus meitä syytetään, että vastustamme kauppaa. Tästä ei ole kyse, emme me kauppaa vastusta. Vaadimme vain, että ihmisten on itse päästävä vaikuttamaan kaupan ehtoihin.” Ohjelman päätehtävä on levittää tietoa yleishyödyk-

*Oikeus maa-
han on Mekon-
gin alueen pien-
viljelijöille
kohtalon
kysymys,
sanoo
tutkija-
aktivisti
Shalmali
Guttal.*

keiden demokraattisen hallinnan edistämiseksi. Järjestö tekee tutkimusta ja toimii paljon yhteistyössä niin kansalaisjärjestöjen kuin pienviljelijöiden omien liikkeiden kanssa.

YHTENÄ MEKONGIN ALUEEN ongelmien aiheuttajana Guttal mainitsee kehitysavun. Guttal kritisoi avun sitomista hankintoihin, kuten konsulttipalveluihin, avunantajamaasta. ”Mitä suomalainen konsulttifirma muka tietää trooppisista metsistä?”, Guttal kysyy.

Suomen kehitysavusta noin kymmenesosa on sidottua apua. Esimerkiksi Ruotsi ja Norja ovat luopuneet avun sitomisesta. Guttal suhtautuu varauksellisesti myös Kiinan antamaan kehitysapuun: ”Kiinalaiset eivät tarjoa ainuttakaan ilmaista lounasta”. Niin Kiinan kuin niin sanottujen vanhojen avunantajien toiminta on sisältänyt paljon isoja infrastruktuuri -hankkeita, kuten patojen ja teiden rakentamista. Patohankkeet saavat Guttalilta kovan tuomion; ihmisiä on pakkosiirretty vanhoilta viljelysmailtaan, kalakannat ovat pienentyneet, ihmisten toimeentulon kannalta tärkeitä metsiä on hakattu patoalueiden tieltä ja patojen ylläpito on sitonut entistä tiukemmin ulkoiseen apuun ja lainoihin.

OLI AVUN HYÖDYISTÄ JA HAITOISTA mitä mieltä hyvänsä, se ei liene kaikkein isoin Mekongin alueen

pienviljelijöiden asemaan vaikuttava tekijä. Keskeisenä ongelmien aiheuttajana Guttal mainitsee yleisesti modernisaation. Toisinaan modernisaatiokritiikin ongelmana on, että tilalle annetaan ylhäältä päin jokin toinen käsitys siitä, minkälaista ”kehitystä” ihmisten tulisi haluta. Tämä ei ole Guttalin tarkoitus. Hän vaatii luonnonvarojen demokraattista hallintaa, jolloin ihmiset pääsisivät itse päättämään kehityksen suunnasta.

Taluskriisin myötä ruoan hinnalla spekulointi on lisääntynyt merkittävästi. Kun talous on kurala, on ruoka varsin houkutteleva sijoituskohte: Ihmisten on aina syötävä. Tämä on aiheuttanut ruoan hintojen heilahtelua ja äkkilisiäkin hintojen nousuja. Mekongin alueella on paikoin siirrytty useiden ruokakasvien viljelystä yksittäisten rahakasvien viljelyyn, esimerkiksi biopoltoainetuotantoa varten. Ruoaka ei riitä paikallisiin tarpeisiin ja hintojen noustessa tuontiruoka on monille liian kallista. Esimerkiksi Laosin maaseudulla joka toinen alle viisivuotias lapsi kärsii YK:n ruokaohjelma WFP:n mukaan kroonisesta aliravitsemuksesta. Laos on tullut entistä riippuvaisemmaksi tuontiruusta ja YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n mukaan ruuan hinta oli vuoden 2010 lopussa Laosissa 71% pitkän aikavälin keskiarvoa kalliimpaa. Guttal vaatii suuren mittakaavan maatalousbisneksen ja keinottelun tilalle ruokaomavaraisuutta ja panostamista ruuan paikallisiin markkinoihin.

KYSYMYS RUOKATURVASTA ja ruokaomavaraisuudesta liittyy tiiviisti Mekongin alueen maaomikeuksiin. Ruoan hinnalla spekuloinnin lisäksi taluskriisi on lisännyt monikansallisten elintarvikejättien ja esimerkiksi Kiinan valtionyhtiöiden maavaltauksia. Kun puhe tulee maaomikeuksista, Guttal kimpaantuu: ”Maaomikeuksien polkeminen on Mekongin alueen pienviljelijöiden pahimpia ongelmia. Meidän tulisi vaatia pienviljelijöiden oikeutta heille kuuluviin maihin.” Guttalin mukaan taluskriisiä on käytetty tekosyynä maakaappauksille. Pienviljelijöiden maankäyttöoikeuksista ei usein ole virallisia dokumentteja, jolloin maat on helppo anastaa tai ostaa pakon edessä pilkkahintaan. Hallitusten ja monikansallisten yritysten välisiin maakaappoihin liittyy Guttalin mukaan usein myös korruptiota. Kun maatalousmaiden menetyksiin yhdistetään ruoan hintojen voimakas nousu, ovat seuraukset tuhoisia.

Guttal toteaa, että jopa Maailmanpankki on ollut järkyttynyt maakaappaustapauksista. Maailmanpankki on yhdessä useamman YK-järjestön kanssa luomassa ohjeistusta maakaappoihin. Ohjeistuksen luonnos ei tyydytä Guttalia. Hänen mukaansa se pikemminkin oikeuttaa maakaappaukset kuin estää niitä: ”Puhe jostain win-win tilanteesta on pelkkää hevonnaskaa. Mutta älä laita artikkeliin sanaa hevonnaskaa.. tai no, ehkä sen voi tässä tapauksessa laittaa”, Guttal naurahtaa. Paikalliset hallitukset perustelevat maakaappoja sillä, että ne luovat työpaikkoja ja tuovat verotuloja. Guttalin mukaan näin ei ole käynyt. ”Esimerkiksi kiinalaiset valtionyhtiöt tuovat oman työvoiman mukanaan. On ilmeistä, etteivät paikalliset ihmiset hyödy tästä mitenkään”.

GUTTAL MAALAA synkän kuvan Mekongin alueen kehityksen suunnasta. Hän ei kuitenkaan pidä tilannetta toivottomana: ”Ei tilanne ole niin paha, koska ihmiset taistelevat vastaan.” Guttal penää myös suomalaisilta kansalaisjärjestöiltä maaomikeuksien esille nostamista. Hän on tehnyt järjestössään paljon yhteistyötä erityisesti Japanin Attacin kanssa. Guttalin silmissä välähtää: ”Tiedätkö, mitä me tarvitsemme – Mekongin alueen Attacin”. Hän miettii vielä hetken ja lataa toisen haasteen kansainväliselle Attac-liikkeelle: ”Ei, unohda Mekongin Attac. Kiinan Attacin me tarvitsemme.” ☘

Intiaaniviisautta luonnonvaraisesta maailmanyhteisöstä

TEKSTI JA KUVA MARKO JUUTINEN

Oikeudenmukaisen ja tasapuolisen globalisaation näkökulmasta Bolivia on kiinnostava kahdella tavalla. Ensiksi se on malliesimerkki Bretton Woods -instituutioiden ja Washingtonin konsensuksen ohjauksessa tapahtuvan globalisaation epäoikeudenmukaisuudesta. Toiseksi se tarjoaa länsimaalaiselle kuluttajalle ja individualistille tavan tulkita maailmaa Äiti Maan lähtökohdista. Tämä tarkoittaa kollektivistista näkökulmaa, jossa ihmisten väliset suhteet ovat yhteisöllisiä (gemeinschaft) ja yhteisöllisyys on kaiken elävän keskinäistä harmoniaa.

ANDIEN INTIAANIT kutsuvat ajatteluaan *Hyväksi elämäksi* ja *Hyvin elämiseksi* (espanjaksi *Buen Vivir* tai *Vivir Bien*). Intiaanikieli Aymaraksi sanottaisiin *Suma Qamaña*. Suma tarkoittaa täysinäistä, kaunistaa, ainutlaatuista, ylevää ja runsasta; qamaña elämistä, olemista ja tuleamista joksikin sekä yhdessä asumista.

Latinalaisen Amerikan köyhimpiin maihin kuuluvassa Boliviassa intiaanitaustainen presidentti **Evo Morales** on tehnyt perinteestä poliittisen aatteen. Poliittinen ohjelma siitä on tehty myös Ecuadorissa, jossa Yhdysvalloissa koulutettu presidentti **Rafael Correa** on yhdistänyt länsimaista taloustiedettä, vasemmistolaisia oppeja ja perimätietoa uudeksi kokonaisuudeksi.

Hyvän elämän poliittisen ohjelman ytimenä on yhteisöllisyys, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus sekä luonnon kunnioittaminen *Äiti Maana*.

HYVÄN ELÄMÄN FILOSOFIASSA luonnonvarat eivät ole kulutusta varten. Ei ole sopivaa puhua niistä resursseina.

Länsimainen kehityksen käsite on nurinkurinen. Kehitystä ei ole se, että kaivostoiminnalla, hakkuilla, öljynporauksella ja ilmansaasteilla rakennetaan yhteiskuntaa, joka tuhoaa luontoa ja toimii sitä yhteisöä vastaan, jota sen kuuluisi palvella. Boliviassa ja Ecuadorissa ei haluta kehittyä tällä tavalla.

Kehitystä ei ole myöskään omistajuuden ja valtasuhteiden kautta luotu yhteisöllisyyttä pirstova epätasa-arvo. Sosialistinen kritiikki luokkayhteiskuntaa ja kansainvälistä kapitalismia kohtaan sisältävät *Hyvän elämän* käsitteeseen.

BOLIVIA JA ECUADOR kuuluvat **Hugo Chavezin** ja **Fidel Castron** perustamaan sosialistisen integraation järjestöön ALBAan. Vaikka suhde sosialismiin on läheinen, *Hyvän elämän* sosialismille ominaista on teoreettinen väljyys.

Hyvä elämä on siirtynyt suullisena perimätietona sukupolvelta toiselle, jonka vuoksi sen teoreettinen pohja on olematon. Kaikki mikä heikentää kokonaisuuden yhtäkään osaa, on *Hyvän elämän* vastaista. Siten juuri tasa-arvo ja kollektivismi ovat intiaaniperinnettä ja sosialismia yhdistäviä tekijöitä.

Kyse on ennen muuta elämänasenteesta, ei dogmaattisesta oppijärjestelmästä. Niinpä yrittäjyyttä ja yksityisomaisuutta ei tuomita. Yrittäjän on vain käytettävä tulonsa työläisten hyvinvointiin, yrityksensä parantamiseen tai muuhun maanparannustoimintaan. Tässä mielessä *Hyvän elämän* filosofiassa on yhtymäkohtia sosiaalidemokratiaan tai jopa smithiläiseen liberalismiin.

Kuten Chavezin bolivaarinen sosialismi, on myös *Hyvän elämän* sosialismi länsieurooppalaisesta aatehistoriasta erillinen kokonaisuutensa. ALBAn piirissä siitä käytetään nimitystä 21. vuosituhannen sosialismi (Socialism of the 21th Century).

HYVÄN ELÄMÄN VAHVUUS on sen tausta Andien intiaaniperinteessä. Intiaanit suhtautuvat luontoon todella kestäville periaatteilla. Ihmiset, eläimet, kasvit ja kallio ovat sisaria, Äiti Maan lapsia. Niinpä

Saber compartir es saber distribuir la riqueza de manera equitativa entre todos. Lo que nuestros economistas dicen, democratizar la economía.

Jakamisen tieto tarkoittaa tietoa rikkauksen tasa-arvoisesta jakamisesta. Tätä meidän taloustieteilijämme kutsuvat talouden demokratisoinniksi.

*- Evo Morales
21.1.2010*

energiantuotannossa ja raaka-aineiden hyödyntämisessä on kehitettävä kestävät menetelmät. Ne eivät jätä tilaa ilmastonmuutokselle tai ydinonnettomuuksille. On mielenkiintoista ajatella niitä mahdollisuuksia, joita mielikuvitukselle avautuu *Hyvän elämän* periaatteelle nojautuvasta tieteellisestä kehityksestä.

Toisaalta tähän liittyy myös perinteen suurin heikkous. Kirjallisuutta ja tiedettä ei ole. Perimätieto ei varusta makrotaloudelliseen päätöksentekoon.

Ecuadorissa poliittiset ohjelmat ovat tarkempia, mitä ehkä selittää Correean koulutus. Ecuadorin linja lähentelee Brasilian Lulan sosiaalidemokraattista mallia. Julkiset investoinnit ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat poliittisessa agendassa korkealla, samalla kun yksityisen sektorin toimintaedellytyksiä tuetaan. Ecuador pyrkii myös neuvottelemaan vapaakauppasopimusta Euroopan unionin kanssa.

Presidentti Evo Morales on onnistunut vähentämään tulonjakopolitiikallaan köyhyyttä, ja hän on ehdottomasti parantanut alkuperäisväestön asemaa. Taloudellisessa mielessä hänen strategioitaan pidetään monella taholla lyhytnäköisenä. Bolivialaiseen *Hyvän elämän strategiaan* ei kuulu tutkittua tietoa siitä, kuinka maata kehitetään tasa-arvoisemmaksi pitkällä tähtäimellä. Poliittikka painottuu uudelleenjakoon.

Bolivia jarrutti pitkään muiden Andien valtioiden vapaakauppaneuvotteluja Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin kanssa, mutta taipui lopulta viime vuonna.

KESKUSTELIN KEHITYKSESTÄ ja talouskasvusta Unicefin työntekijän kanssa la Pazissa. Hänen mielestään talouskasvu on turhaa, sillä siinä on aina taustalla itsekkäät ryhmäedut ja siihen liittyy luonnon hyväksikäyttöä. Kysyessäni häneltä, mitä tapahtuu jos kaupungissa ei ole töitä ja ruokaa, hän vastasi että maata on niin paljon vapaana, että työttömät voivat muuttaa maaseudulle. Näkemys kuvastaa bolivialaisen *Hyvän elämän* suhdetta kehitykseen.

Tietenkin myös Boliviassa elää rinnakkain erilaisia näkemyksiä. Opetusministeriössä keskustelin vapaan kaupan sisällyttämisestä *Hyvään elämään*. Puhuimme myös bolivialaisen teollisuuden ja maatalouden tuotannon ja manipuolistumisen tärkeydestä. Puhuja ei ollut uusliberalisti, vaan intiaani, joka ajatteli hieman valtavirrasta poiketen, ehkä enemmän Ecuadorin mallin mukaisesti.

VAIKKA KEHITYS on länsimaalainen termi, en usko että edes bolivialaiset intiaanit suostuisivat palaamaan takaisin satojen vuosien takaiseen, täysin luonnonvaraiseen elämään. Nykyaikainen *Hyvä elämä* sisältää väistämättä taloudellista ja tieteellistä kehitystä. Se voisi opettaa hallitsemaan kehitystä ja globalisaatiota siitä ainoasta näkökulmasta, mikä todella on kestävä, luonnon itsensä näkökulmasta.

Ehkäpä intiaaniviisaus *Vivir Bien* määritteli oikeudenmukaisen ja tasapuolisen globalisaation luonnonmukaiseksi globaaliksi yhteisöllisyydeksi. Ajatusta siitä, mitä *Hyvä elämä* voisi globaalissa mittakaavassa tarkoittaa, olisi hyvä pohtia enemmänkin. ●

Miksi Attacia yhä tarvitaan?

TEKSTI Eeva Talvikallio KUVA Mikko Sauli

Miksi attac on olemassa? Mitä Attacille tapahtuu, jos rahoitusmarkkinaverotus muodossa tai toisessa toteutuu? Mitkä ovat liikkeen tulevia johtoteemoja? Mitä opittavaa meillä on? Muun muassa näihin ytimeen meneviin kysymyksiin etsittiin vastauksia Attacin kymmenennen vuosikokouksen avanneessa keskustelutilaisuudessa, jota pohjustamaan oli juhlavuoden kunniaksi kutsuttu järjestön entistä puheenjohtajistoa.

Omaa Attac-menneisyyttään muistelevaan ja järjestön tulevaisuutta luonnostelemaan olivat saapuneet valtiotieteen tohtori ja kansainvälisen talouden dosentti **Jan-Otto Andersson**, kirjailija, sosiologi ja globaalin etelän asiantuntija **Mika Rönkkö** sekä kulttuurintutkija-aktivisti **Hanna Kuusela**. Keskustelua johti yksi päättyneen toimikauden puheenjohtajista, valtiotieteen lisensiaatti **Anita Kelles-Viitanen**.

KONKAREIDEN LISÄKSI paikalle saapui kiitettävästi myös uudempaa polvea, joista osan kiinnostus nosti tilaisuutta seuranneessa vuosikokouksessa saman tien hallituspaikoille asti. Järjestön tulevaisuuden kannalta toiminnan kehittämisestä kiinnostuneen uuden jäsenistön olemassaolo on hyvä merkki: ihmiset vaihtuvat, mutta liike jatkuu, eikä henkilökeskiseksi nurkkakunnaksi kutistumisesta ole näillä näkymin pelkoa.

Viime vuosien finanssijäritysten myötä osa Attacin tavoitteista – finanssimarkkinoiden vahvistettu sääntely ja kansainvälinen finanssitransakti-

overo – on valtavirtaistunut vauhdilla ja noussut vakavasti otettuina ehdotuksina Euroopan päättäjien pöydille. Se, ovatko nämä samojen yläkäsitteiden alle asettuvat ehdotukset sisällöltään tai toteutukseltaan yhteneväisiä globaalia demokratiaa ja oikeudenmukaisuutta puoltavan Attacin tavoitteiden kanssa, ei kuitenkaan ole millään muotoa itsestäänselvää.

Juuri nyt olisikin tärkeää kyetä nostamaan jo julkisuudessa olevien ehdotuksien rinnalle omia, vaihtoehtoisia tapojamme toteuttaa rahoitusmarkkinoiden uudistukset.

”MIKÄÄN EI OLE KANSANLIIKKEELLE yhtä vaarallista kuin menestyminen”, totesi Anita Kelles-Viitanen. Vastasivatpa julkisuutta saaneet aloitteet Attacin tavoitteita tai eivät, samojen termien alle sijoituessaan ne haastavat liikkeen oman olemassaolonsa perusteluun: jos se asia, jonka toteuttamista varten liike on lähtökohtaisesti perustettu, näyttää – edes virheellisesti tai puutteellisesti – olevan toteutumassa, niin kuinka perustella tarve liikkeen olemassaololle edelleen?

Vastausta ei attaclaisten kesken kauaa tarvinnut hakea: vaikka rahoitusmarkkinoiden verollepano on edelleen varsin oikeutetusti yksi liikkeen ensisijaisista tavoitteista, niin lopulta sekin on nähtävä vain yhtenä välineenä perimmäisemmän päämäärän – toisenlaisen, demokraattisemman ja oikeudenmukaisemman maailman – edistämisessä.

Entiset puheenjohtajat pohtivat Attacin mennyttä ja tulevaa vuosikokouksen yhteydessä järjestetyssä paneelikeskustelussa. Kuvassa vasemmalta Mika Rönkkö, Jan-Otto Andersson, Hanna Kuusela ja paneelin puheenjohtajana toiminut Anita Kelles-Viitanen.

”Uusliberalismi ei ole kuollut – vain muuttanut muotoaan,” muistutti puheenjohtajan paikalta ja hallituksesta päättäneen kauden myötä väistynyt **Mikko Sauli** ja korosti liikkeen merkitystä epäoikeudenmukaisia valtakeskittymiä synnyttävien rakenteiden vastustajana.

MUUTTUNEESSA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ tulee toki myös Attacin tavoitteita muistaa päivittää. Anita Kelles-Viitanen näki nykyolosuhteissa olennaisimpana huomionkohteena kaikenkattavan finanssoitumisen: ”Rahoitus etsii koko ajan uusia kohteita, ja on nyt käynyt kiinni sosiaalipalveluihin, ruokaan, maahan ja veteen. Tämä on uuskolonialismia.” Toivottavaa näissä olosuhteissa olisi, että Attac omaksuisi aktiivisen roolin maailmanlaajuisen finanssoitumiskehityksen analyttisenä kriittikkona.

Turussa jo ennen Suomen Attacin perustamista ruotsinkielistä Attac-toimintaa virittelemässä mukana olleen Jan-Otto Anderssonin mukaan potentiaalisia tulevia painopisteitä voisivat olla EU:n veropoliittisen yhtenäisyyden ja Degrowth-ajattelun edistäminen, sekä yleisemminkin kriittisyys talouskasvua hyvinvoinnin ehtona toittottavaa valtadiskurssia kohtaan. Globaalilla tasolla polttavat teemat kehityksineen ruoantuotannollisesta itsemääräämisoikeudesta (Food Sovereignty) sekä ilmasto-oikeudenmukaisuudesta Attac onkin jo sekä kansainvälisesti että Suomessa ottanut agendalleen.

ATTACIN MERKITYS globaalia oikeudenmukaisuutta ja vaihtoehtoista globalisaatiota ajavan maailmanlaajuisen liikehdinnän kokoavana voimana on viime vuosina jossain väärin vähentynyt, arvioi Suomen Attacin perustavaan toimikuntaan kuullut, pitkäaikainen hallituslainen ja kahteen eri otteeseen järjestön puheenjohtajana toiminut Mika Rönkkö.

Tämä näkyi muun muassa viimevuotisessa Maailman sosiaalifoorumissa Dakarissa siten, etteivät paikalla olleet olennaiset Attac-toimijat olleet paikalla Attaciin liittyvissä rooleissa, eivätkä Attacin teemat tulleet erityisen vahvasti esille. Yhtenä merkittävänä osatekijänä maailmanlaajuisen Attac-toiminnan vahvistamisessa Rönkkö näki liikkeen käynnistäjänä toimineen, mutta sittemmin sisäisesti hajaantuneen Ranskan Attacin voimaannuttamisen – onhan maa sekä kielellisesti että historiallisesti tärkeä linkki Euroopan ja eritoten Länsi-Afrikan Attacien välillä. Yksi Euroopan Attac-liikkeen keskeisistä tämänhetkisistä tavoitteista onkin nimenomaan vahvistaa ja laajentaa toimintaa sisältäpäin globaaliksi, kertoi Anita Kelles-Viitanen.

PAIKALLISEMMALLA TASOLLA Attacille löydettiin tarvetta Suomen järjestökentässä useammastakin syystä, eikä vähiten järjestön avoimen poliittisuuden vuoksi. Suomen yleisesti ottaen epäpoliittisessa ja puolueettomuutta korostavassa järjestökentässä selkeälle puolueiden ulkopuoliselle poliittisuudelle on huutava tarve.

Helsingin yliopiston Attacin perustamisen aikaan toimintaan liittynyt, hallituksessa kolme ja puheenjohtajana kaksi vuotta palvellut Hanna Kuusela näkisi Attacin mielellään aktiivisempänä toimijana ”politiikan palauttamisessa suomalaisten arkeen.” Mallia sopisi Kuuselan mukaan tässä tapauksessa ottaa esimerkiksi Yhdysvalloista, missä verouudistukset ovat tällä hetkellä kaikkien huulilla. Suomessa verokeskustelua pitävät yllä lähes yksinomaan puolueet, joiden näkökannat ovat kuitenkin usein riippuvaisia päivänpolitiikasta. Järjestöillä olisi vapaammat kädet esittää ehdotuksia ja kritiikkiä – jos ne vain saisivat sanomansa kuulluksi. Myös demokratian puolustaminen ansaitsisi Kuuselan mielestä tulla paremmin esille Attacin muiden pyrkimys-

ten yhteydessä.

Lähes yhtä tärkeänä kuin järjestön suoraan allekirjoittamat toimet nähtiin myös sen ”sivuvaikutukset”: ”Attacin olemassaolo on itsessään ruokkinut järjestön ulkopuolella samojen tavoitteiden ajamiseksi tapahtuvaa toimintaa,” muistutti Kuusela ja mainitsi esimerkkinä oman yhteiskunnallisen aktivoitumisensa järjestön kautta. Keskustelun ja yleisen yhteiskunnallisen aktiivisuuden ruokkimisen lisäksi erityistä Suomen Attacissa on tapa, jolla se yhdistää ihmisiä yli sukupolvien ja alueellisten rajojen.

SUURIMMIKSI ITSEKRITIIKIN AIHEKSI keskustelussa osoittautuivat viestintä ja toiminnallisuuden puute. Attacille on vuosien varrella vakiintunut rooli akateemisena talouspolitiikan asiantuntijana, mikä on toisaalta hyvä, toisaalta huono asia: ”Tähän asti Attac on keskittynyt parhaan argumentin hiomiseen, ja on usein siinä onnistunutkin, mutta yhtä usein sen sanoma on jäänyt monilta joko ymmärtämättä tai viestiä ei muuten ole saatu perille,” kritisoi Kuusela. Yhtenä todisteena viestintäkulun heikkoudesta nähtiin suomalaisten meppien heikko kannatus finanssitransaktioverotukselle Euroopan parlamentin tuoreessa äänestyksessä.

”Älkää vain keskustelko – toimikaa ja viekää viesti perille asti!” peräänkuulutti yleisöstä keskusteluun osallistunut **Tytti Nahi**. Maailma ja talous ovat monimutkaistuneet kiihtyneen globalisaation myötä kiistämättömästi, ja kenenkään, joka hahmottaa asioiden laajoja yhteyksiä, on vaikea taipua yksinkertaistamaan niitä siinä määrin, mitä viestin popularisoiminen kuitenkin vaatisi. Yksi järjestön konkreettinen haaste Suomessa onkin tulevaisuudessa pyrkiä laadukkaan sisällöntuotannon ylläpitämisen ohella kasvattamaan myös toiminnallista aktivismiaan ja tehostamaan viestintäänsä niin päätäjille kuin suurelle yleisölle.

”Ei pidä unohtaa myöskään hauskuuden poliittista merkitystä”, muistutti Kuusela ja mainitsi yhdysvaltalaisen Yes Men -liikkeen yhtenä esimerkkinä satiirin ja huumorin onnistuneesta käytöstä yhteiskunnallisten viestien perillesaamiseen. Jossain määrin tosikon maineessa kulkevalla Attacilla voisi olla näiltäkin tyypeiltä opittavaa.

KESKUSTELU ATTACIN MERKITYKSESTÄ, tavoitteista ja tulevista haasteista jatkuu viimeistään kesällä, kun Attacin kansainvälinen kesäyliopisto ottaa sijansa 9-14. elokuuta Freiburgissa, Saksassa. Suomen Attac osallistuu kesäyliopiston järjestämiseen paitsi tarjoamalla osallistumishalukaille jäsenilleen sekä henkistä että taloudellista osallistumistukea, myös järjestämällä osan koulutuksen annista.

Toinen kriittinen paikka on edessä jo aikaisemmin, kun EU:n komissio julkaisee kesäkuussa finanssitransaktioverotusta koskevan selvityksensä, jonka valmistumista moni meppi lopullisen kantansa muodostamista varten odottelee. Tarvetta tulee varmasti olemaan paitsi selvityksen argumenttien analyttiselle tarkastelulle, myös silkalle vastalobbaukselle. Aktivoitumisen aika on nyt. ☺

”Mikään ei ole kansanliikkeelle yhtä vaarallista kuin menestyminen”

”Uusliberalismi ei ole kuollut – vain muuttanut muotoaan”

”Rahoitus etsii koko ajan uusia kohteita, ja on nyt käynyt kiinni sosiaalipalveluihin, ruokaan, maahan ja veteen. Tämä on uuskolonialismia.”

”Älkää vain keskustelko – toimikaa ja viekää viesti perille asti”

KIRJA

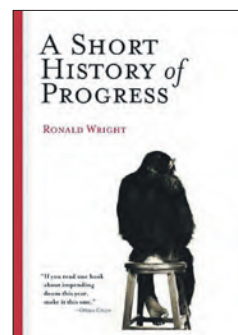
Ronald Wright: A Short History of Progress. Canongate Books Ltd., Edinburgh (2005)

TEKSTI KAI LINDROS

KIRJAN PROLOGISSA kerrotaan ranskalaisesta taidemaalarista Paul Gauguinista, joka 1890-luvulla jätti Pariisin lähteäkseen etsimään luonnonkansaa. Tahitissa Gauguin esitti kolme yksinkertaista kysymystä: mistä tulemme, keitä olemme ja minne olemme menossa. Historioitsija Ronald Wrightin kirja pohtii näitä kysymyksiä, etenkin niistä viimeistä. Alkaen ihmiskunnan syntyjuurista Wright kertoo Neandertalin ja Cro Magnon -esiesiemme vuosisatoja kestäneistä verisistä taisteluista, jotka päättyivät Neandertalin ihmisten sukupuuttoon. Esi-isämme syyllistyivät siis todennäköisesti ihmiskunnan ensimmäiseen kansanmurhaan.

Ensimmäiset paikalliset yhdyskunnat kehittyivät noin 5000 vuotta sitten Mesopotamiassa ja Egyptissä, sen jälkeen kun ihmiset olivat oppineet jalostamaan ja viljelemään ruokakasveja ja kesyttämään eläimiä. Mesopotamia oli alunperin vehreää kumpuilevaa metsäaluetta rauhassa elävine kyläineen. Viljelyn taito takasi väestön nopean kasvun, jonka mukana lisääntyi puun käyttö rakennusmateriaalina ja poltopuuna. Muutaman vuosisadan jälkeen rinteet olivat puuttomia, mikä johti maan kuivumiseen ja eroosioon. Myös antiikin Kreikassa metsien hidas hävittäminen tuhosi yhdyskunnat. Rooman valtakunta kasvoi, kunnes se ei enään pystynyt ruokkimaan kaikkia kansalaisiaan, samalla kun johtava eliitti eli luksuselämää. Myös sumerit ja atsteekit olivat rakentaneet valtapiramidin, jossa eliitti käytti metsät ja muut luonnonvarat loppuun.

Ronald Wright kysyy, mistä johtuu että näistä sivilisaatioista ainakin neljä hävisi. Yhteisiä piirteitä löytyy. Wright päättelee historian varoittavista esimerkeistä, että ihmiskunta tuhoaa itsensä luonnon liiakäytön ja rajattoman ahneutensa takia. Wright kehottaa meitä tarkkailemaan maailmaa kokonaisuutena, keskittymään ”peliin” sen sijaan että tuijotaisimme ”palloa”. Hän esittää hyviä argumentteja siitä, miksi meidän pitäisi lyödä jarrut päälle sokeasti etenevään globaalin markkinatalouden junaan, joka saadessaan jatkaa tuhoaa lastemme ja lastenlastemme elämän. ☹

Visioita Suomen tulevaisuudesta

TEKSTI MARJAANA VARMAVUORI

Vuonna 2050 käytämme 80 prosenttia vähemmän energiaa ja luonnonvaroja kuin nyt. Silloin tehdään vähemmän, mutta tärkeämpiä töitä. Kansanvalta on elpynyt ja ihmisillä menee muutenkin paremmin”, visioi Suomen tulevaisuutta degrowth-aktivisti **Jarna Pasanen** Helsingin yliopiston Attacin järjestämässä paneelissa.

Suomi-visiot -paneelikeskustelussa 14. joulukuuta 2010 kuultiin lisäksi kirjailija **Osmo Soininvaaran**, ETLA:n ja EVA:n toimitusjohtaja **Sixten Korkmanin** ja Ydin-lehden päätoimittaja **Arja Alhon** näkemyksiä siitä, mihin Suomi on menossa – ja mihin sen pitäisi mennä.

Kuten paneelin vetäjänä toiminut Suomen Attacin puheenjohtaja **Mikko Sauli** totesi, järjestettiin paneeli halusta synnyttää vuoropuhelua julkisuudessa viime aikoina esitettyjen erilaisten Suomi-visioiden välille. Ja keskusteluahan tilaisuudessa syntyi, enemmän kuin aikataulun puitteissa ehdittiin käydä.

ENITEN KOMMENTTEJA ja kysymyksiä kirjoitti Jarna Pasanen esittämä, tiukassa kasvukritiikissään utopistiselta kuulostava esitys, jossa maalailtiin kuvaa

Suomesta ekologisen kestävyys edelläkävijänä ja mallimaana. Osansa haastavista lisäkysymyksistä sai samalle aihepiirille kirjoituksissaan omistautunut Osmo Soininvaara, joka paneelissa ennusti kansalaisten itse tekemän muutoksen kohti ekologisempaa elämäntapaa, ellei politiikka siinä onnistu. ”Tapahtuu siirtymä tavaroiden määrästä laatuun, tavarosta palveluiden kulutukseen ja rahasta vapaa-aikaan” hän luetteli.

Työajan lyhentämisellä ja elämän kaikkinaisella leppoistamisella syntyvän ihanneyhteiskunnan lisäksi Soininvaara tarjosi puheenvuorossaan synkemmän vision Suomen ja koko maailman tulevaisuudesta. Päin seiniä -mallissa jatketaan niin kuin tähänkin asti – katastrofaalisin seurauksin. 1990-luvun alussa alkanut kansan jakautuminen tulee jatkumaan. ”Koulutetut muuttavat muualle ja hyvinvointivaltion keinot loppuvat. Maailmanlaajuisesti syntyy entistä kovempi kilpailu luonnonvaroista”, Soininvaara maalaili.

VASTAPAINONA PASASEN JA SOININVAARAN korkealentoisemmille visioille Sixten Korkman ja

Keskeinen haaste on, miten raivata enemmän tilaa politiikalle ja erityisesti ihmisten osallisuudelle.

Arja Alho esittivät vahvasti nykytilanteeseen sidottu näkemyksensä Suomen tulevaisuudesta.

Korkman liputti paneelissa työurien pidentämisen puolesta ja muistutti pragmaattisesti esimerkiksi huoltosuhteen muutoksen tuomista hoivavastuista. Liike-elämän puhemiehestä kuoriutuikin keskustelun myötä varsinainen hyvinvointivaltion puolestapuhuja. Korkman kantoi kortensa myös leppoistamiskeskustelun kehoon: ”Jos työuria pidennetään, ei töitä tarvitse tehdä enemmän joka viikko.”

Siinä missä Korkmanin puheenvuoroissa korostui työn merkitys, painotti Arja Alho verotuksen keskeisyyttä paremman tulevaisuuden luomisessa. ”Tulemme tarvitsemaan ilman muuta talouskasvua. Se on eri asia millaista. Tasainen tulonjako tuottaa talouskasvua” sanoi Alho.

Ollakseen kestävä, kasvun on Alhon mukaan perustuttava tasa-arvolle. ”Keskeinen haaste on, miten raivata enemmän tilaa politiikalle ja erityisesti ihmisten osallisuudelle.”

Mikä on lasten rooli taloudessa?

TEKSTI LAURA HALLIKAS KUVA JOHANNA PERKIÖ

Naiset viettävät vapaa-aikaa, mikäli palkka- ja kotitöiltä ehtivät. Miehet tekevät kotitöitä, mikäli aikaa jää palkkatyöltä ja vapaa-ajan vietoilta.

Naiset viettävät vapaa-aikaa, mikäli palkka- ja kotitöiltä ehtivät. Miehet tekevät kotitöitä, mikäli aikaa jää palkkatyöltä ja vapaa-ajan vietoilta” kärjisti ekonomisti **Elina Pylkkänen** Helsingin yliopiston Attacin 1.3.2011 järjestämässä paneelikeskustelussa. Valtiovarainministeriön vero-osastolla työskentelevä Pylkkänen tiivisti tilaisuudessa keskeiseksi muodostuneen teeman: vastuu hoivasta kasaantuu naisille.

Otsikolla ”Lapset kansantaloudessa – talouskasvun moottori vai jarru?” järjestetyssä tapahtumassa kuultiin myös Yrittäjänäisten **Seija Estlanderin** sekä kansantaloustieteen professori **Ulla Lehmijokea**. Puheenjohtajana toimi HY:n Attacin puheenjohtaja **Marissa Varmavuori**. Tapahtuman yleisökeskustelu oli vilkasta ja mukaansatempaavaa.

YRITTÄJÄNAISTEN Seija Estlander puhui painokkaasti siitä, miten kohtalokkaat seuraukset työntekijöiden vanhempainvapailla voi olla pienyrityksille: ”Työvoiman uusintamisen kustannukset eivät kuulu äidin työnantajalle. Yrittäjänaiset vaatii vanhempainvapaiden kustannusten korvaamista työnantajalle laajalta veropohjalta!”

Pylkkänen kommentoi tähän, että perhevapaista aiheutuvat kustannukset ovat vain noin 0,2 prosenttia kaikista työvoimakustannuksista, ja että ongelma korjattaisiin helpoimmin lisäämällä isille korvamerkittyjen perhevapaiden osuutta. Estlanderin mukaan tämä ei kuitenkaan riittäisi: ”Miksi teollisuuspamput vastustaisivat uudistusta niin pontevasti, jos sillä ei olisi taloudellista merkitystä?”

ELINA PYLKKÄSEN mukaan hoivavastuun jakaminen tasa-arvoisemmin naisten ja miesten kesken sekä laadukkaita julkiset palvelut parantavat naisten tuottavuutta ja siten lisäävät talouskasvua. Miesten tuottavuus ei kärsi siitä, että he hoitavat puoli vuotta lapsia kotona, mutta naisten kohdalla vuosien hoitovapaat saattavat jo laskea tuottavuutta merkittävästi. Koska naiset ovat riippuvaisempia julkisista palveluista ja tulonsiirroista, veronkevennykset heikentävät heidän asemaansa. Tämän takia esimerkiksi väite siitä, että talouskasvun luomiseksi on parempi leikata julkisia menoja kuin nostaa veroja, saattaa olla haitallinen sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta.

Pylkkänen esitti myös laskelmia, joiden mukaan naisten käytettävissä olevat tulot ovat vain 77 prosenttia miesten käytettävissä olevista tuloista. Julkinen sektori ei siis onnistu tasaamaan sukupuolten välisiä tuloeroja. Yksi syy tähän on se, että vanhempain- ja äitiyspäivärahasta, samoin kuin muistakin sosiaalietuuksista, maksetaan veroja vastaavaa palkkatuloa korkeammalla prosentilla. Ajatuksena on ollut kannustaa ihmisiä siirtymään etuuksien saajista palkansaajiksi, mutta samalla verotuksessa on rinnastettu vanhempainvapaa työttömyyteen.

KOLMANTENA PANELISTINA toiminut professori **Ulla Lehmijoki** vertaili alustuksessaan syntyvyyden yhteyksiä kansantalouksien kasvulukuihin ja ikärakenteen poliittisia vaikutuksia. ”Kiinan viime vuosien talouskasvu on selitettävissä suurilta osin työikäisten valtavalla osuudella väestöstä”, hän esitti.

Mielenkiintoa herätti myös nuorisopullistumateoria, jonka mukaan poliittiset levottomuudet ovat selitettävissä nuorten miesten suhteellisella osuudella valtion väestöstä.

Lehmijoen vertaillessa syntyvyyslukuja ja naisten osallistumista työmarkkinoille, Euroopan maista parhaiten pärjäsivät Pohjoismaat. ”Eteläeurooppalaiset naiset eivät synnytä - eivätkä tee työtä”, provosoi Lehmijoki. Syyksi ehdotettiin sekä eroja sosiaali- ja perhepolitiikassa että kulttuurisia eroja.

TULE JUHLIMAAN 10-VUOTIASTA ATTACIA!

Suomen Attac juhlii pyöreitä vuosiaan torstaina 19.5.2011 klo 18 alkaen Kansallisteatterin lavaklubilla Helsingissä.

Ohjelmassa teatteria, paneelia, tanssia ja juhlavuosi-pamfletin julkaisu.

Yhteistyössä Voima -lehti ja Into Kustannus.
Tarkempi ohjelma ilmestyy lähiaikoina nettisivuillemme: www.attac.fi

TERVETULOA!

TAMPEREEN SOSIAALIFOORUMI JA MAHDOLLISUUKSIEN TORI 1.-2.6.2011

Attac järjestää sosiaalifoorumissa seminaarit:

- » Finanssikriisi ja kapitalismin vaihtoehdot
- » Minne menet EU?

Paikalla myös Attacin toripöytä.
Lisätietoja www.tampereensosiaalifoorumi.fi
ja Eeva Talvikallio (eeva.talvikallio@uta.fi)

TERVETULOA!

EUROOPAN ATTACIEN KESÄYLIOPISTO

EUROPEAN NETWORK ACADEMY FOR SOCIAL MOVEMENTS

Freiburgissa Saksassa 9.-14.8.2011.
Ohjelmassa seminaareja, workshopeja, kulttuuria ja verkostoitumista.
Puhujina tunnettuja taloustutkijoita ja aktivisteja meiltä ja muualta.
Lisätietoja: www.ena2011.eu
Kesäyliopiston pääasiallisena kielenä on englanti.
Suomen Attac on mukana järjestämässä kesäyliopistoa.

% HALUATKO LIITTYÄ ATTACIN JÄSENEKSI?

Tule kanssamme parantamaan maailmantaloutta!
Liity Attacin jäseneksi lähettämällä yhteystietosi osoitteeseen
attac.jasenet@gmail.com.

Jäsenmaksu 30 euroa/vuosi (vähävaraiset 10 euroa/vuosi).
Jäsenetuna Hiekanjyvät kotiin kannettuna 4 kertaa vuodessa!

Voit myös tukea toimintaamme tekemällä lahjoituksen tilille:
800067-10053141 (Lupnumero OKH184A).

TILAA ATTACIN JUHLA- VUODEN PAMFLETTI!

TOISENLAISEN MAAILMAN MANIFESTI

Kirja peilaa Attacin kymmenvuotista taivalta globalisaatioaallon harjalla Aasian talouslamasta finanssikriisiin. Toisenlaisen maailman manifesti etsii lääkkeitä maailman finanssoitumiseen, veronkiertoon ja ruokakriisiin ja kehittää uudistuksia kuten perustuloa, poikki-kansallisia veroja ja globaalia demokratiaa. Kirjoittajina on keskeisiä Attac-vaikuttajia vuosien varrelta.

Attacin jäsenille vain 7 euroa
+ postikulut (ovh. 12 €).

Tilaa Toisenlaisen maailman
manifesti osoitteesta
myynti@intokustannus.fi

(kirjoita viestikenttään "Attac
jäsentarjous").

Into Kustannus,
110 sivua, nidottu.
www.intokustannus.fi

Kansainvälinen työväenjuhla

LAHDEN WAPPU

VAPAUDEN PUOLESTA
SORTOA VASTAAN.

30.4.

SAK:N JA KANSALAIJÄRJESTÖJEN TELTTA
TORILLA KLO 15

RAAPPANA
klo 18-19

*Teatteri Vanha Juko:

Työväenlauluja klo 17

*Attac esittäytyy

*Speakers corner

*ym.

Liput 10 euroa

**1.5. TEATTERI VANHASSA JUKOSSA
PERKELE! Työväenlauluja Suomesta**

liput 25 euroa

Järjestää SAK:n Lahden Seudun Paikallisjärjestö ry, vasemmistopuolueet ja Attac.

%Hiekanjyvät
SUOMEN ATTACIN JÄSENLEHTI

TOIMITUSKUNTA: JOHANNA PERKIÖ (PÄÄTOIMITTAJA) / ANNA KALSO & SUSANNA JÄRN (ULKOASU) / MARIA SELL, MIKKO SAULI, VIRVE POHJANPALO, KATI MIETTUNEN, MARJAANA VARMAVUORI, EEVA TALVIKALLIO JA KUUTTI KOSKI / hiekanjyvät@gmail.com / PAINOPIIKKA I-PRINT, SEINÄJOKI 2011